

Metod

Anders Söderberg

Fältarbetets metod och uppläggning

Undersökningsytan kom att delas upp i tre delschakt, som banades av och grävdes ned till botten ett i taget. Under säsong ett (1988-89) grävdes en sydvästlig del motsvarande fastigheten Trädgårdsmästaren 9, och nästkommande säsong (1989-90) den nordostliga halvan motsvarande fastigheten Trädgårdsmästaren 10. Slutligen togs ett smalt schakt upp sydväst om det första delschaktet, längs nuvarande Nicolai gränd.

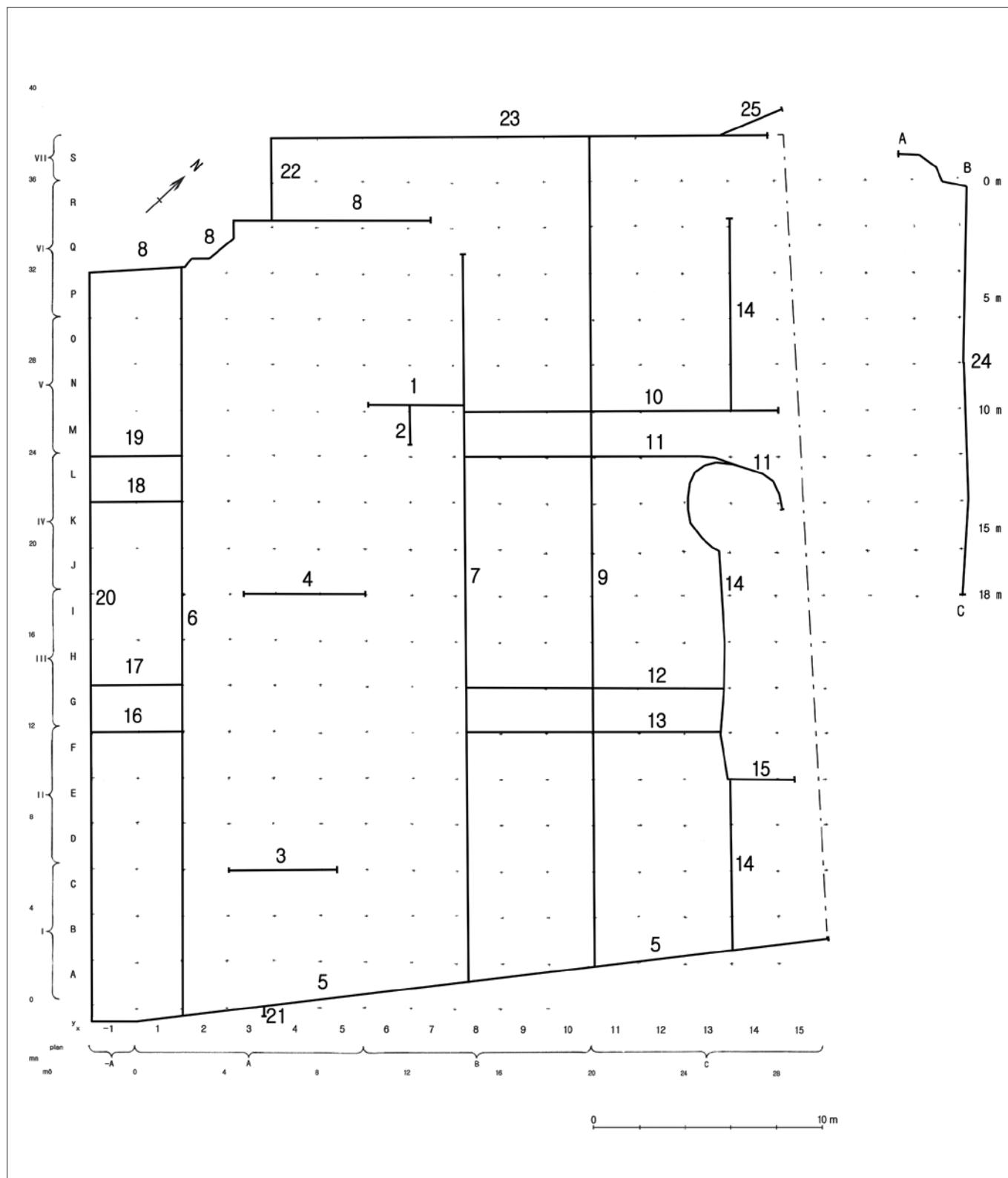
Efter avbaningarna stod det klart att ytan var störd av sentida nedgrävningar för husgrunder och även för en cistern från den

bensinstation som tidigare legat i kvarteret. Efter bortschaktningen av sentida fyllnadsmassor framträdde avlånga platåer vinkelrätt mot Stora Gatan som avgränsades mot varandra med svackor utan spår av bebyggelse men med en del spår efter kavelbroar. Dessa från början synliga gränser kom att utnyttjas när schaktet organiserades arkeologiskt och var till god hjälp då profiler lades ut.

Den första säsongen, då den sydvästra halvan undersöktes, togs endast få tvärprofiler ut inom schaktet. Dessa fanns inte inplanerade från begynnelsen, utan etablerades för att lösa

Figur 4. Den tydliga passagesänkan i passage III, sedd i profil 12. Formen har skapats av att passagelagren byggs upp av förmultnande organiska material, till skillnad från de omgivande tomtlagren som i hög grad byggs upp av lergolv och stensyllar. Foto från norr.

Figur 5. De olika profilernas lägen på utgrävningsytan.

specifika stratigrafiska problem som tillstötte under grävningen. Vid grävningen av den nordöstra delen under säsong två, lades istället ett mera strukturerat system av längd- och tvärprofiler ut över ytan redan från början (figur 5).

På detta sätt skapades delfält inom schaktet som undersöktes ned till den ursprungliga leran i botten, medan de 2 m tjocka tvärprofilerna fick stå kvar däremellan. Ambitionen var att kontinuerligt markera viktiga nivåer och anläggningar på märklappar i de frilagda schaktväggarna, som hölls fuktiga och skyddade under presenningar för att stå intakta hela säsongen igenom.

Detta system av profiler användes som hjälpmedel för att relatera lager, anläggningar och stadsgårdar i de tre delschakten till varandra vid den efterföljande stratigrafiska bearbetningen av undersökningen. Det stora antal profiler som löpte genom i synnerhet den nordöstra halvan av schaktet bildade ett sammanhängande rutnät som utgjorde en viktig del av stommen i dokumentationen genom att länka samman lager och bebyggelserester. Sammantaget ritades 25 profiler i skala 1:10 (1-25), på över 348 löpmeter. Av dessa renritades profilerna 5, 7, 9, 20, 24 och 25, vilka publiceras på medföljande cd-skiva tillsammans med listor över de olika profillagren. Vissa av renritningarna hann dock inte färdigställas helt 1993, men publiceras trots detta med hänvisning till det viktiga informationsvärdet. Originaldokumentationen förvaras i Sigtuna museums arkiv.

Hela schaktet indelades i ett fristående koordinatnät med 2 x 2 m rutor, med sin början (A1 eller 0 mN/0 mÖ) i schaktets södra hörn. Koordinatnätet kompletterades med en (-1)-rad då schaktet slutligen utökades mot Nicolai gränd i sydväst. Schakten delades upp i 6x10 m stora delfält betecknade med bokstäver och romerska siffror, med fyra till fem arkeologer som grävde och dokumenterade varje fält. Indelningen i olika fält kom att motsvara indelningen av uppmättningsritningarna, eller fältplanerna, som fick namn efter sina respektive delfält (-A, A, B och C/I, II, III, IV, V, VI och VII) (figur 5).

Vart och ett av delfälten grävdes ut och

dokumenterades, ett iakttagbart bebyggelseskikt i taget. Plannumren bifogades skiktbeteckningar skrivna med arabiska siffror (t.ex. AI:1, AI:2, AI:3 o s v samt ibland också med underskikt t. ex. AI:3b) där varje skiktnummer motsvaras av en fältplan i en nivå, som i sin tur motsvaras av en skiktbeskrivning i text som fördes rutvis som överlägg till respektive fältplan. Skiktbeskrivningarna beskriver primärt lagrens utseende och innehåll. Påträffade bebyggelserester, nedgrävningar, anläggningsnivåer och lager som tolkats tillhöra anläggningarna (t.ex. lergolv och brandlager) ritades in på fältplanerna med höjdmått. Uppgifter om undersökta anläggningar dokumenterades i anläggningsbeskrivningar där tolkning, konstruktion och koppling till andra anläggningar noterades i text och teckningar.

Inmätningar gjordes med måttband och avvägningsinstrument och framrensad jord undersöktes på hackbord. Därutöver vattensållades åtta utvalda 2 x 2 m rutor för att bättre fånga information om kosten i det äldsta Sigtuna. Mängden tillvaratagna små djur- och fiskben blir betydligt större vid vattensållning än vid torr fyndinsamling, men däremot ökade vattensållningen enligt uppgift inte mängden tillvaratagna småfynd nämnvärt. Fynden samlades in per undersökt ruta och skikt, samt i förekommande fall per underskikt, i det lokala koordinatsystemet och registrerades successivt medan utgrävningen pågick. Registreringsarbetet roterade med rullande schema mellan de grävande arkeologerna för att detta arbete skulle vara färdigt vid grävningens slut och för att öka personalens kännedom om fyndmaterialet i stort.

I den djupa stratigrafin i Sigtunas stadslager ligger dess materiella historia staplad förhållandevis ostörd av sentida källarnedgrävningar i jämförelse med många andra medeltidsstäder, något som skapar goda förutsättningar för stratigrafiska undersökningsmetoder. Pettersson betonar den stratigrafiska karaktären i metoden i kv. Trädgårdsmästaren. Strävan var att gräva i bebyggelseskikt. Schematiskt kan ett sådant delas in i tre olika undernivåer: en anläggningsnivå i botten i form av t.ex. syllstenar, träsyllar och lergolv,

däröver ett avsatt lager med material och föremål från byggnadens brukningstid, ibland täckt av ett brandlager och överst ett destruktionslager med rester av den tidigare bebyggelsen och påförd jord som jämnats ut för att bilda underlag inför uppförandet av ny bebyggelse på samma plats.

Undersökningsmetoden bröt med den äldre metoden att gräva i ”stick” med på förhand bestämd tjocklek, utan att fästa avseende vid lagerföljden som därav endast kunde fastställas i efterhand med hjälp av profilerna. Under Sigtunautgrävningen lades istället stor vikt vid att redan i fält identifiera sammanhängande och samtida bebyggelserester och bebyggelseskikt.

Då begreppsapparaten inte var fastslagen från fältarbetets början, kom begreppet ”stick” likväl att användas i fältdokumentationen. Begreppet skall dock förstås som ”skikt”, och detta är också den term som genomgående används i rapporten.

Under årtiondena före Sigtunautgrävningen företogs flertalet stora stadsarkeologiska undersökningar, både i Norge och Sverige (t.ex. Bryggen i Bergen, Gamlebyen i Oslo, Folkebibliotekstomten i Trondheim samt Lund och Söderköping), där stratigrafiska metoder användes och olika dokumentationssystem utvecklades (jfr Petterson 1995:66 och där anförda referenser). Metodvalet i kv. Trädgårdsmästaren tog fasta på erfarenheter från dessa undersökningar, vilket har framhållits som ett närmande till single context-metoden, även om steget aldrig togs fullt ut. Där analyseras och dokumenteras kronologiska relationer redan i fält, varefter den stratigrafiska analysen kan ta fasta på de relationer som redan konstaterats. Vid undersökningen i kv. Trädgårdsmästaren dokumenterades identifierbara konstruktioner på planritning (Composite Plan), i form av rester efter byggnader, gårdsytor, passager, dropprum, staket och nedgrävningar. Målet var att upprätta detaljerade planritningar av de kronologiskt åtskiljbara lämningarna av stenar, trävirke, grenar, ris och lager av sand och lera samt brandrester. Vad som skulle hamna på en och samma planritning avgjordes av vad som vid undersökningstillfället bedömdes vara samtida inom den frilagda ytan mellan stående

profiler. Målsättningen var att två kronologiskt åtskiljbara enheter aldrig skulle dokumenteras på samma planritning. I lagerbeskrivningarna till varje undersökt skikt och ruta, finns information om kulturlagrens innehåll som exempelvis gödsel, träflis eller brandrester. Planritningarna tillsammans med profiluppmätningarna utgjorde stommen i dokumentationssystemet.

Relationen mellan äldre komposita undersökningar och artefaktanalyser kom att livligt diskuteras i en serie artiklar i META 1996-1998. Keramikmaterialet från kv. Trädgårdsmästaren ingick i diskussionen, vilket visade att skärvlänkar och enskilda godstyper fördelade sig på ett sätt över ytan och mellan faser som angav begränsad redistribution mellan kontexter. Det har senare påpekats att man genom att strukturera stratigrafien efter bebyggelseskikt, ges bebyggelselämningar en överordnad betydelse jämfört med öppna ytor, passager, staket, nedgrävningar men framförallt gentemot lager. I ett striktare synsätt enligt single contextprincipen tillmäts istället alla typer av lämningar i en stratigrafisk sekvens samma betydelse och behandlas likvärdigt oavsett om det rör sig om ett lager, en nedgrävning eller en konstruktion. Den första undersökning i Sigtuna där single contextmetoden användes i Sigtuna var vid grävningen av kv. Professorn 1 1999-2000, och senast vid undersökningen i kv. Humlegården 3 i Sigtuna 2006 (Ljung & Wikström 2008:17f). Resultaten från Humlegården visade t.ex. att redistributionen av fyndmaterial är mer omfattande än vad som framgick av skärvlänksanalysen från kv. Trädgårdsmästaren. Artefakter sprids som ringar på vattnet i både rum och tid, och bildar närmast vad man skulle kunna kalla ett bakgrundsbrus (Wikström (red) 2008:154f).

Den arkiverade dokumentationen från undersökningen omfattar ca 600 planritningar i skala 1:20 med tillhörande rut- och skikt beskrivningar i text, samt 348 löpmeter profilritningar i skala 1:10 fördelade på 25 sektioner. Dessa ritningar kompletteras med 413 anläggningsbeskrivningar i text och teckningar samt 92 filmer svartvita foton och drygt 2000 diabilder.

Det stratigrafiska arbetets mål, metod och uppläggning

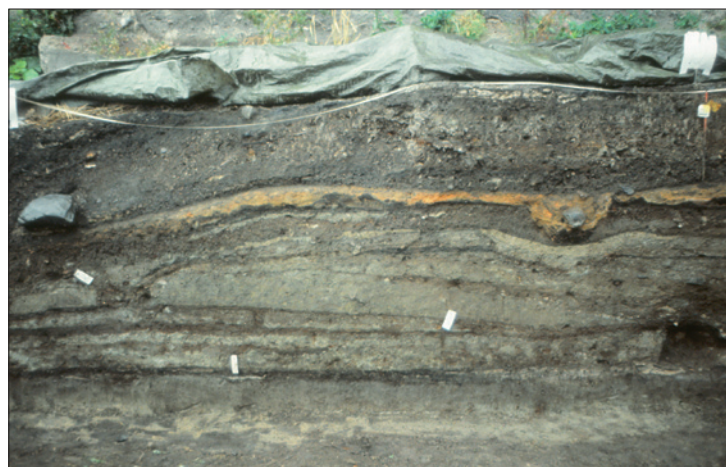
Fasbegreppet: huvudfas, fas och underfas

Under det stratigrafiska analysarbete som följde efter fältarbetet kom den kronologiska sekvensen inom undersökningsytan att delas in i tre huvudfaser som innefattade 10 faser, av vilka faserna 2, 3, 4, 6, 7 och 9 också innefattade två till tre underfaser vardera. Syftet med fasindelningen var att skapa en ram för en helhet som kunde komma det ursprungliga skeendet så nära som möjligt, där varje fas skulle visa en bild av bebyggelse som samexisterat under en begränsad tidsrymd. Ett annat syfte var att skapa huvudfaser där större organisatoriska förändringar slagit igenom i bebyggelsestruktur och i fyndmaterial samt därtill att bygga en stomme av relativ kronologi till grund för upprättandet av en absolut kronologi för undersökningsytan.

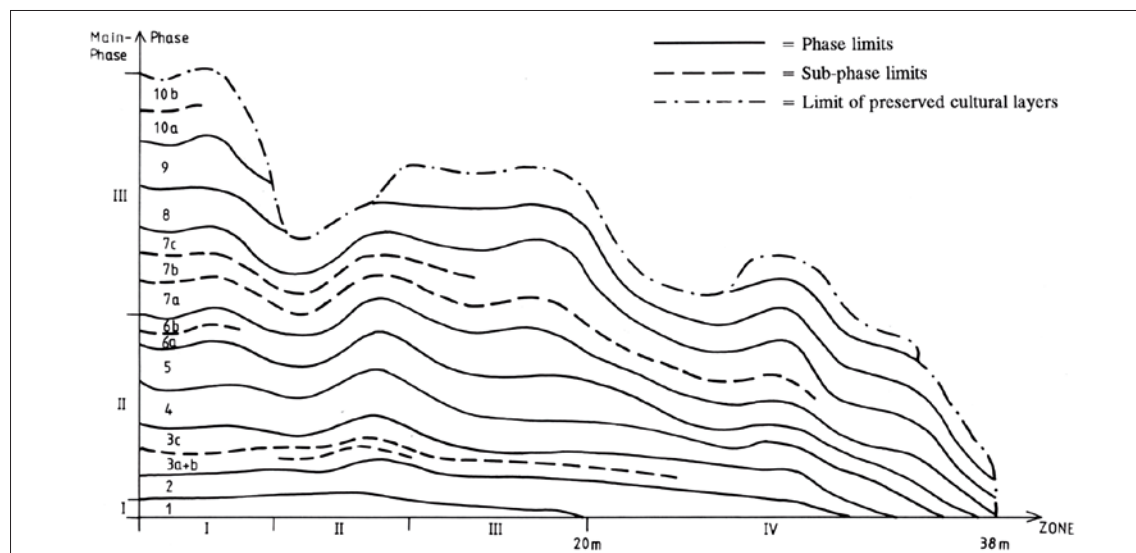
Begreppet *huvudfas* definieras som en tidsperiod som omfattar ett eller flera heltäckande bebyggelseskikt, eller *faser*, över utgrävningsytan med likartad bebyggelsestruktur och funktionsuppdelning inom stadsgårdarna. Kriteriet för en ny huvudfas är övergripande omläggningar av bebyggelsestrukturen och större förändringar i fyndmaterialet, orsakade

av organisatoriska förändringar på social, administrativ eller ekonomisk nivå (Pettersson 1993:20). Huvudfaserna skrivs med romerska siffror; t.ex. *huvudfas II*.

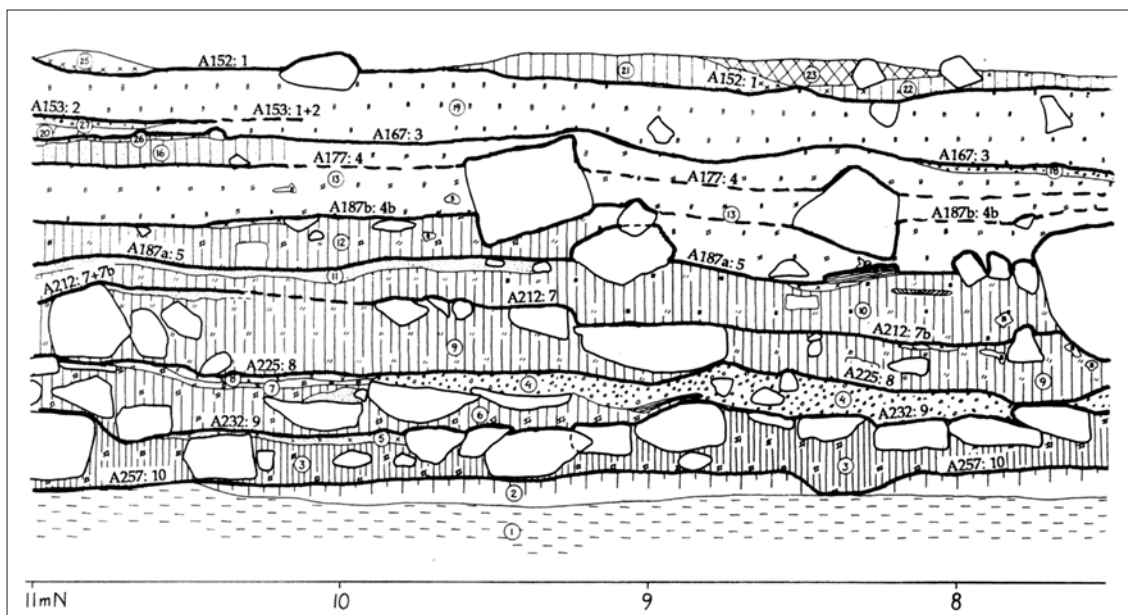
Begreppet *fas* definieras som "det minsta identifierbara heltäckande skiktet av kulturlager som är möjligt att avgränsa". Faserna skall vara klart avgränsade från varandra så att tids-

Figur 6. Ett parti av profil 6, löpande i sydväst parallellt med Nicolai Gränd. I mitten ses en sekvens bestående av ett grått lergolv, brunt brukningslager och orange brandlager - ett komplett bebyggelseskikt. Foto från öster.

Figur 7. De olika fasernas relativa kulturlagertjocklek längs mittlinjen av en stadsgård, från sydost till nordväst. Underfaser uppträder endast lokalt. Tomten ansluter till huvudgatan (Stora gatan) till vänster i figuren, där den totala kulturlagertjockleken uppgår till 2 m. Björn Pettersson 1995:69.

Figur 8. En sektion av tomt IV som visar hur anläggningar från fältplanerna knutits till profilerna med hjälp av anläggningsnummer, skiktnummer och höjdmått, t.ex. A 212:7 (anläggning A 212, skikt 7). De fetare linjerna skiljer anläggningar från varandra kronologiskt. Efter Björn Pettersson 1995:70.

innehållet inom en och samma fas är konstant över hela utgrävningsytan. Inga föremål skall kunna förekomma i flera olika faser och mellan varje fasbyte bör bebyggelsen på ytan generellt ha förnyats, en förändring som kan orsakas av större heltäckande eldsvådor eller successivt ändrade behov av utrymme eller förändrade produktionsförhållanden. Faserna skrivs med arabiska siffror; t.ex. *fas 6*.

Begreppet *underfas* är den minsta enheten i fasindelningen, där förändringar endast är lokala inom enskilda stadsgårdar, som vid ombyggnad av enstaka hus eller vid omläggning av en hård. Delar av bebyggelsen ligger således fast mellan underfaserna, vilket medför att även tillhörande fynd repeteras. Fynd kan således endast studeras relaterade till en specifik underfas i förändrade områden där fynd ej repeteras från underfas till underfas (jfr figur 7). Underfaserna skrivs med arabiska siffror och latinska bokstäver; t.ex. *underfas 2b*.

Stratigrafiarbetet

Inför den stratigrafiska analysen delades dokumentationsmaterialet upp i två delar, där tomt I-III bearbetades av Mats Roslund och tomterna IV-V

av Björn Pettersson (figur 11 sidan 26). Arbetet tog ca 3 månår, fördelade på 1,5 år på vardera fältarbetsledare. Under år 1997 gjorde Pettersson en grundlig revision av fasdateringarna, en rättning och komplettering av fynddatabasen samt den slutgiltiga ihopmonteringen av de tio fasplanerna med stadsgårdar, hus och passager.

Arbetet tog sin utgångspunkt i att anläggningsnivåer och brandlager markerades i profilerna, varefter planritningarna relaterades till dessa (figur 8). Därefter har enskilda byggnadsrester som stolphål, syllstensrader, hårdar och golvrester fogats samman med den bearbetade profilen som nyckel för att på så sätt härleda deras tillhörighet till respektive ursprungsbyggnad, vilka sedan kunnat föras samman till kompletta stadsgårdar.

Ambitionen var att så långt som möjligt ge akt på lagerbildningars samtidighet under pågående grävarbete och dokumentation. Grävningen utfördes i tioalet skikt med tillhörande underskikt, vilket ibland skapat upp till 17 nivåer lokalt. Hela eller delar av anläggningar har dock ibland flyttats uppåt eller nedåt i förhållande till sina respektive kronologiska ursprungsnivåer under analysarbetet. I vissa fall har anläggningar också styckats upp och förts till olika kronologiska nivåer och till olika konstruktioner, trots att de

grävts ut och dokumenterats som sammanhållna anläggningar under fältarbetet, allt beroende på stratigrafiska relationer som inte direkt noterats under grävningen men som framträtt under den efterföljande bearbetningen. Detta har kunnat ske i några fall där två delar av ett objekt som grävts som en sammanhållen anläggning bestått av olika material, t.ex. trä och sten under samma anläggningsnummer, men även i fall då det visat sig att olika stenar inte kunnat vara relaterade till varandra. I de fall detta skett är detta kommenterat i anläggningstabellens anmärkningsfält (se bifogad cd-skiva). På detta vis har utgrävda anläggningsfragment kunnat relateras till varandra, och hus och tomter kunnat sättas samman i plan till samtidigheter som inte alltid varit överblickbara under fältarbetet.

Det sista steget i stratigrafiarbetet var att foga samman tomterna till varandra och att relatera dem kronologiskt till passagelagren och de olika passagekonstruktionerna, samt att föra samman de två var för sig analyserade halvorna av utgrävningsytan, tomt I-III och tomt IV-V, till en heltäckande sekvens av byggnadsfaser.

Verktyg i detta arbete var profiler med lagerbeskrivningar, fältplanerna som ritats skiktvis, skiktbeskrivningarna som förts rutvis som grävjournaler samt anläggningsbeskrivningarna, men Pettersson framhåller särskilt att profilerna varit det nav som analysarbetet cirkulerat kring. I vissa fall då profiler saknats, har även nya hypotetiska profiler skapats med hjälp av planritningar så att de sökta relationerna kunnat studeras. Ett tänkt snitt har dragits genom en sekvens planer där lagerrelationerna har önskats utredas, varefter konstruktioner nära detta snitt kunnat ritas in i en ny profil med hjälp av höjdmått och utbredning på planritningen.

I slutänden av analysarbetet har alla bebyggelserester från fältplanerna överförts till omarbetade planer som visar samtidig bebyggelse över hela undersökningsytan och även fynden har i och med detta kunnat placeras i en relativ tidsskala. De renritade fasplanerna bifogas högupplösta på den medföljande cd-skivan.

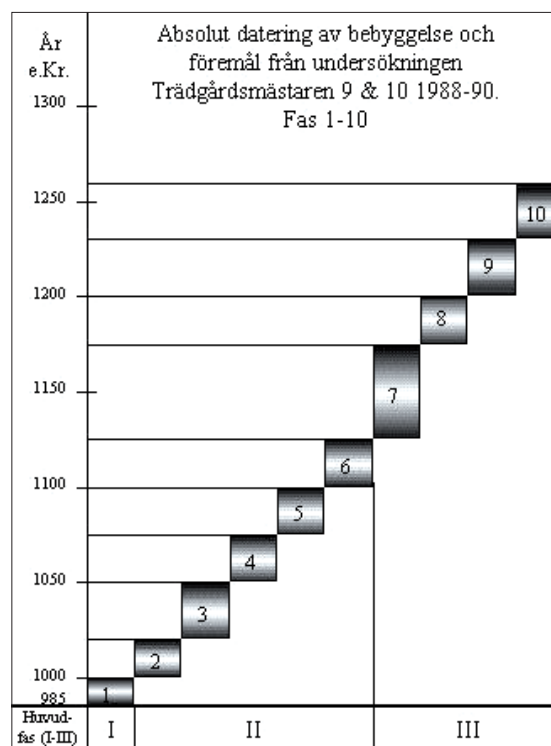
Stratigrafiarbetet dokumenterades i planform och för tomterna I-III finns en serie fasrapporter upprättade där lagertolkningarna för respektive tomt och fas motiveras. Protokoll har

även förts över vilka rutur i koordinatsystemet i respektive fas som tillsammans med höjdnivåerna hör ihop med motsvarande profillager vilket resulterat i två serier dateringsnycklar, en för tomterna I-III och en för tomterna IV-V. Dessa har fungerat som nycklar för dateringen av fynd under upprättandet av fynddatabasen.

Den absoluta dateringen

Då en relativ kronologi och en fassekvens upprättats tog arbetet med en absolut datering vid. Arbetet utfördes under åren 1992-1993 och finns utförligt beskrivet av Pettersson i en artikel i Laborativ Arkeologi nr 8 (1995). En revision av dateringsarbetet utfördes under 1997.

Den absoluta dateringen har baserats på fyra dendrokronologiska dateringar från fas 1 och 3 och ett tidigt 1000-talsmynt samt ett myntstampsavtryck på bly av ett Knut Erikssonmynt från 1180-talet, som i kraft av att vara en avfallsprodukt antas ha slutdeponerats i jorden kort efter användandet (tabell 1 sidan 20). Därtill har ett studium av kulturlagertjockle-

Figur 9. Diagram som visar den absoluta fasdateringen efter revideringen 1997. Figur av Björn Pettersson.

karna gett verktyg att uppskatta den årliga kultur-
lagertillväxten som konstaterades ha samvarierat
mellan olika delar av tomterna. I det första skedet

konstruerades en tabell med tre alternativa för-
slag till absolut datering, avhängiga av om de tio
faserna hypotetiskt spänt över 200, 250 eller 300

Provtyp/Objekt	Beskrivning	Provnr/ Fnr	Ruta:skikt	Fas	Datering*	Datering**
Dendrokronologiskt prov	Ek	D 57161	E15:9	1	981±5	980±5
Dendrokronologiskt prov	Ek	D 57164	E15:9	1	981±5(?)	Efter 971
Dendrokronologiskt prov	Ek	D 57155	G12:7	3a	Sommar 1006	Sommar 1006
Dendrokronologiskt prov	Ek	D 57138	F12:6b	3c	Efter 1013	Efter 1003
Mynt	Skandinavisk Ethelred II- avbildning, silver	Fnr 17380	F9:9	2	1010-1020	-
Myntstampsavtryck	Knut Erikssonpenning, bly	Fnr 869	D2:1	9	1180-tal	-

Dendrokronologiska resultat enligt *Thomas Bartholin 1990, **Hans Linderson 2011

Tabell 1. De dendrokronologiska prover och daterande fynd som använts i den absoluta dateringen av faserna (jfr tabell 10 sidan 165).

Huvudfas I	ca 985 - ca 1000
Fas 1	ca 985 - ca 1000
Huvudfas II	ca 1000 - ca 1125
Fas 2 ab	ca 1000 - ca 1020
Fas 3 abc	ca 1020 - ca 1050
Fas 4 ab	ca 1050 - ca 1075
Fas 5	ca 1075 - ca 1100
Fas 6 abc	ca 1100 - ca 1125
Huvudfas III	ca 1125 - ca 1260
Fas 7 abc	ca 1125 - ca 1175
Fas 8	ca 1175 - ca 1200
Fas 9 ab	ca 1200 - ca 1230
Fas 10 abc	ca 1230 - ca 1260

Tabell 2. Huvudfaser och faser.

år med utgångspunkt i det antagna etableringsåret 980 som givits av dendrokronologiska analyser från fas 1. Faserna har från början antagits spänna över ca 25 till 30 år per fas. Ett spann över ca 250 år mellan fas 1 och 10 bedömdes i detta skede som rimligast.

Vid revisionen 1997 gjordes en förnyad uppmätning av kulturlagrens tjocklek i profilerna, där antalet mätpunkter ökades från de ursprungliga 400 till 1000. Resultatet utmynnade i modellen i figur 9 som ger dateringar enligt tabell 2.

Högmedeltida importkeramik med kända produktions- och konsumtionsperioder har jämförts med de föreslagna absoluta dateringarna (Roslund 1995a) och dessa har visat sig ha en fördelning i kontexterna som understryker dateringarnas riktighet.

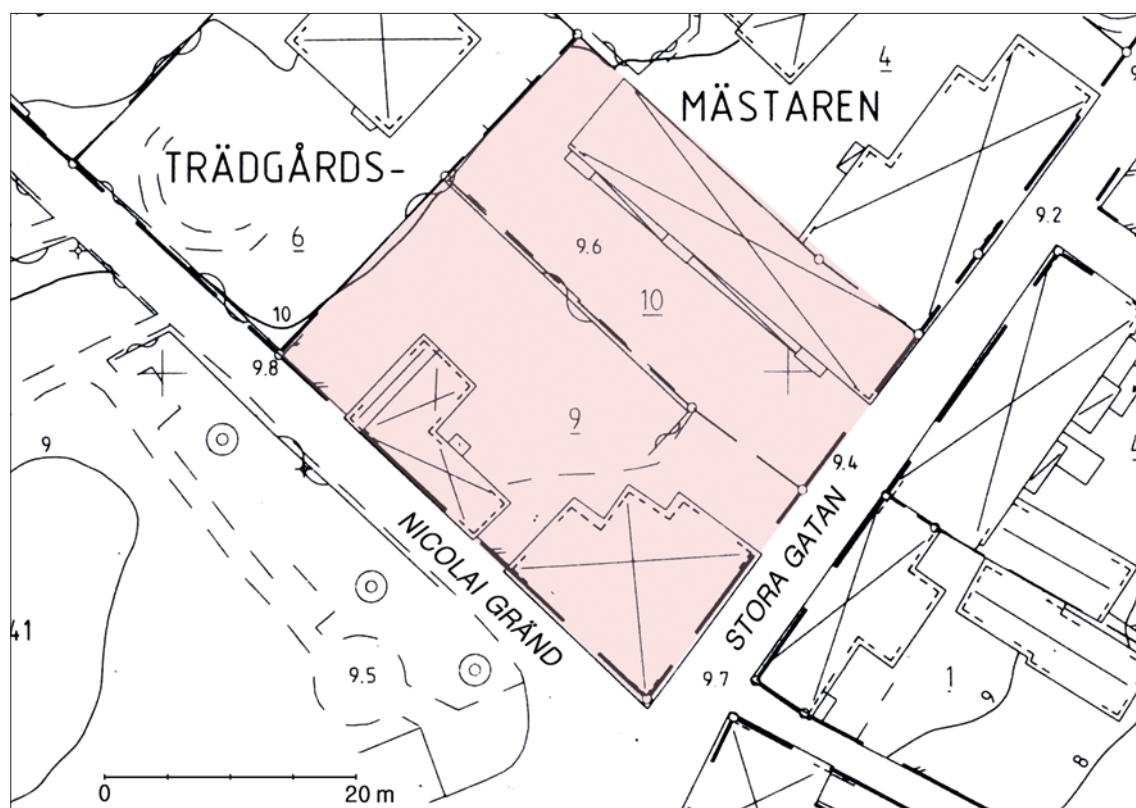
Källkritiska aspekter

Förutsättningarna för att göra distinkta tolk-

ningar redan i fält var dåliga i de yttligaste skikten, d.v.s. i de senare faserna, som utgjordes av starkt förmultnade lager med otydliga lagergränser, kraftigt söndergrävda av sentida aktiviteter.

Längs kvarterets sydvästra kant mot Nicolai Gränd och det södra hörnet, i hörnet av Stora Gatan och Nicolai Gränd, hade stått hus tillhörande en trädgårdsmästare Hahne som ägt fastigheten Trädgårdsmästaren 9 under 1900-talets tidigare del. Stora partier av tomterna II och III hade fått sina senare faser störda av grunderna till dessa hus och tomt IV var störd av nedgrävningen för en oljetank som tillhört fastigheten, ända ned till underliggande lera. Därutöver var tomterna III och IV störda av gropar efter Hahnes jordförbättringsarbeten. Den nordöstra halvan av kvarteret, fastigheten Trädgårdsmästaren 10, var störd av nedgrävningen för en cistern med tillhörande betongfundament som tillhört en bensinstation (figur 10). Också denna störning gick ned till den naturliga leran på platsen.

Byggandet av källare till Hahnes fastighet

föranledde arkeologiska undersökningar 1923 och 1928 (Sigtuna Fornhem, SF dnr 178 & 179/1964; ATA kv. Trädgårdsmästaren dnr 2495/28). Därtill har ett antal ytterligare schakt grävts för grunder och vid vattenledningsarbeten (SF dnr 180/1964; ATA kv. Trädgårdsmästaren dnr 41/29) (SF dnr 181/1964; ATA kv. Trädgårdsmästaren dnr 5430/1929) (SF dnr 182/1964; ATA kv. Trädgårdsmästaren dnr 1242/37) (SF dnr 183/1964; ATA kv. Trädgårdsmästaren dnr 1839/38) (SF dnr 140/78) (ATA kv. Trädgårdsmästaren dnr 1301/1947).

Jordförbättrings-, grund- och cisterngroparna gjorde sig starkt gällande genom hela huvudfas III. Pettersson påtalar också problemet med att 1000-talets skick att bygga hus med ler-golv och kraftiga syllstensrader i stort sett gått ur bruk under 1100-talet, kanske till förmån för hus med trägolv på hörnplintar, vilket lämnat betydligt vagare huslämningar efter sig än de äldre faserna (Pettersson muntligen). Svårigheterna illustreras utmärkt i Petterssons tolkningsunderlag med ritningar över stenrader, härdar och liggande trä i de olika faserna (se "underlag för hustolkningar. pdf" på bifogad cd). Där tolkningarna generellt ter sig tämligen givna i fas 6, visar fas 7 istället ett betydligt diffusare mönster av huslämningar. I synnerhet har distinktionen mellan faserna 7 och 8 varit svår att göra i zonerna närmast Stora Gatan på tomt II och i de inre delarna av tomt IV. De otydliga lagergränserna var ett av skälen till att fas 7 kom att bli förhållandevis lång, ca 50 år mot ca 20-30 år för flerparten av de andra faserna, men det bör ändå påpekas att den generella bebyggelsebilden förefaller visa en stabilitet genom hela den långa fasen varför dess längd bör ha fog för sig.

Också fyndbilden har påverkats av de svåra tolkningsförhållandena. För att inte skapa för tidiga dateringar från osäkra partier av schaktet har bland annat fynden från fas 7 från tomt II i området närmast Stora Gatan och delvis också längst bak på tomten förts upp till fas 8, liksom också fynden från zonen närmast gatan på tomt III. Därför kan fynden från dessa områden inte dateras utifrån fastillhörighet med större säkerhet än ca 75 år när (fas 7 + fas 8; ca 1125-1200). Då artefakter från fyndnivåer som lagts samman på detta vis

skall närstuderas bör denna sammanblandning iaktas vid tolkningarna och en kvalitativ kritisk granskning av dokumentationsmaterialet måste vägas in (Roslund muntligen). Enligt uppgift från Pettersson grävdes de berörda ytorna på tomt II i fas 7 dessutom ut under vintern i byggtält med mycket utrustning på plats och trångt om utrymme, något som ytterligare försvårade tolkningen och dokumentationen i fält (Pettersson muntligen).

Den forskning som genomförts på artefaktmaterialet från tomterna har ändå visat att källmaterialet bär för detaljerade analyser. Vid dokumentation och analys av den högmedeltida keramiken fördelade sig godstyperna i tydliga horisonter. Dessa sammanfaller med undersökningar i andra medeltida städer (Roslund 1995a). Skärvlänkar och former hos importkeramik och östersjökeramik fördelar sig i tydliga kluster i tid och rum (Roslund 1997b, figur 8 & 9, Roslund 2001, tab. 255 - 291). Massmaterial i form av keramik, degelfragment och hornspill visar på samma sätt att människors kulturmönster går att uppfatta i kulturlagren (Roslund 1998a, figur 1, 2 & 3, Pettersson 2003, Pettersson 2007, Söderberg & Gustafsson 2007). Sammantaget ger detta en bild av möjligheterna med artefaktmaterialet som tillsammans med bebyggelsen går att använda för sociala och kulturella studier.

De skilda delarna av undersökningsytan grävdes var för sig, tomterna I till III under det första året och tomterna IV till V under det andra samt en utökning av schaktet sydväst om det första längs Nicolai Gränd. Arbetsstyrkan bör således ha besuttit en större erfarenhet av platsens kulturlager efter att ha grävt den första halvan av schaktet, något som påverkat både rutiner och förmåga att tolka och fälla avgöranden i fält inför undersökningen av den andra delen av schaktet. Därtill lades inte tvärprofiler ut då den första halvan grävdes medan grävningen av den andra halvan och kompletteringen i sydväst kom att understödjas av ett utvecklat system av längs- och tvärgående profiler (figur 5 sidan 14). Att de bägge schakthalvorna grävts och dokumenterats under skilda förutsättningar bör givetvis ha påverkat såväl arbetet i fält som tolkningsarbetet i efterhand.